

Priloga: Rzd-01-20-00017-01

Datum: 8.12.2020

opis enote nesnovne kulturne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE

EID: **2-00087**

Ime enote: **Liški pust**

Sinonimi imena enote:

Liški pustjé

2. OPIS ENOTE DEDIŠČINE

Zvrst dediščine: **šege in navade**

Podzvrsti:

letne šege

Tipološka gesla:

pustovanje, izdelava mask, maskiranje

Kratek opis:

Liški pust je pustna šega na območju Kanalskega Kolovrata, za katero so značilni liki, kot so ta lepe in ta grde maske. Posebnost so naličja iz tolčenega aluminija. Domačije sedmih vasi liški pustjé obišejo na pustno nedeljo.

Opis:

Liški pust je pustna šega na območju Kanalskega Kolovrata z značilnimi pustnimi liki, imenovanimi liški pustjé ali maškaroni. Njihova glavna posebnost so obrazna naličja (obličja), ki jih od leta 1947 izdelujejo iz tolčene aluminijaste pločevine, pred prvo svetovno vojno pa so jih tolkli iz bakra.

Priprave na pustni obhod se začnejo mesec dni pred pustno nedeljo, ko se člani Etnološkega društva Liški pustjé v večernih urah srečujejo v društvenem prostoru ter popravljajo ali na novo izdelujejo pustne obleke in naličja.

Osrednji pustni dogodek je na pustno nedeljo – 'debelnico', ko se pustjé sprehodijo po vaseh Markiči, Bajti, Ukanje, Britof, Strmec, Lovišče in Melinki ter obišejo posamezne domačije. V pustne like se oblečejo večinoma mlajši moški.

Osrednji maski skupine sta 'ta lep' in 'ta lepa' – pustna ženina in nevesta, ki prva vstopita v hišo, pozdravita gospodarja in gospodarico ter zapešeta. V skupini 'ta lep' sta dva para mladoporočencev, ki se jim med plesom pridružita še 'žandar', ta skrbi za red, in zdravnik, ki skrbi za zdravje. Ko 'ta lepi' zapustijo prostor, vstopijo 'ta grdi'. Del skupine 'ta grdi' sestavljajo maske, ki imajo na glavi kožo iz bele ali črne ovce in rogova. Po celotni obleki imajo našite pisane trakove – 'cunje', v rokah pa držijo lesene klešče. Ob trušču zvoncev tekajo, skačejo, lovijo mladino in uganjajo norčije. Skupino 'ta grdi' sestavljajo še tri 'pustice' oz. stare ženice. Ena drži metlo, s katero po hiši pometa vse slabo, druga ima v rokah dojenčka, za katerega milo prosi mleka, tretja ima vrečo, v katero zbira orehe. Drugi pustni darovi, ki jih pobira nenašemljena oseba, so jajca, klobase in špeh. Z njimi hodijo še Rezjan (krošnjo ima obloženo s staro posodo in orodjem), vaški posebež Dajdam (oživi le v pustnem času, zato mu zrastejo ušesa in nos), opica (nagajiva žival), hudič (z vilami išče plen) in ženska, ki nosi moža v košu. Sprehod po vaseh spremlja harmonikaš.

Posebnost vseh liških pustov so iz izročila 19. stoletja rekonstruirani liki, ki so značilni tudi za območje Kambreškega. Glavni lik je Ramašton s kostanjevimi ježicami – 'grčami' okoli klobuka in dolgim bičem v rokah. Spremlja ga več Ramašev, ki se med seboj razlikujejo po živalskih kožuhih, v rokah pa nosijo različne 'toukine' (40 cm dolge palice, na katerih so pritrjene vreče s pepelom), smrdeče trakove in na vrvcu pritrjene kostanjeve ježice. V skupini so še trije Bajarji – pušpanov bajar, petelinji bajar in šunični bajar. V rokah držijo vile oz. 'vilč', s katerim ženskam izmerijo glavo in vrat. Lik 'Braja' ima naličje v obliki ptice in na hrbtu nosi koš.

Na območju Kolovrata, Liškega in Kambreškega so bili pustni obhodi znani že pred prvo svetovno vojno, v času fašizma pa so bili prepovedani. Domačini so jih vnovič obudili leta 1947. Pod vodstvom izdelovalca mask Branka Žnidarčiča so krajanje leta 1991 ustanovili Etnološko društvo Liški pustjé, ki liške maske predstavljajo tudi po drugih pustnih karnevalih po Sloveniji in tujini. Glede na najdene bakrene maske in raziskave Pavla Medveščka, ki je pust na Kambreškem raziskoval v 50. in 60. letih 20. stoletja, je Branko Žnidarčič s krajanje rekonstruiral maske Ramaštona in druge like, ki so se skupini pridružili ob koncu 20. stoletja. Žnidarčič svoje znanje izdelave kovinskih naličij prenaša na mlajše člane društva in osnovnošolce. V prostorih društva v Kanalu je manjši muzej, posvečen liškimi pustjém in drugim lokalnim pustnim likom.

Datacija:

1947

3. LOKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

Naselje: **KANAL (KANAL)**

Opis lokacije:

Markiči, Bajti, Ukanje, Britof, Strmec, Lovišče in Melinki

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **394790** X: **105770**

4. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Etnološko društvo Liški pustjé - Kanal ob Soči
Trg svobode 12, 5213 Kanal

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02_00087.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Rajko Žbogar, 2019

6. VARSTVENE USMERITVE ZA ENOTO

Kategorija usmeritev: **drugi ukrepi ohranjanja nesnovne dediščine**

Opis usmeritev:

osnovne varstvene usmeritve za nesnovno dediščino

7. PRISTOJNOSTI

Pristojna institucija: **Goriški muzej Kromberk - Nova Gorica**

Strokovna področja:

etnologija

8. POVEZAVA ENOTE Z DRUGIMI ENOTAMI REGISTRA

Register nesnovne kulturne dediščine:

Register nepremične kulturne dediščine:

Register premične kulturne dediščine:

9. UTEMELJITEV VPISA

Varovanje in razvijanje pustne tradicije, ko liški pustjé obišejo družine na Kanalskem Kolovratu, sta za člane Etnološkega društva Liški pustjé in krajanе vasi izredno pomembna. S pustovanjem se ohranjata lokalna značilnost in kulturni simbol, ki pripomore k utrjevanju lokalne identitete in kulturnih posebnosti. Vasi Kanalskega Kolovrata se sicer počasi praznijo, vendar v času pusta oživijo, saj krajanі z veseljem pričakujejo tradicionalne maškarone. Vasi obišejo tudi drugi obiskovalci iz Slovenije in bližnje Italije, to pa prispeva k prepoznavnosti in spodbuja turistični razvoj krajev. Članі se zelo trudijo, da bi se tradicija ročne izdelave kovinskih naličij prenesla na mlajše rodove, zato po šolah izvajajo etnološke delavnice. Pred vsakim pustom tudi odgovorno popravijo ali na novo sklepajo maske in sešijejo kostume. Pri tem si med seboj pomagajo, s tem pa se krepi skupnost in solidarnost.

10. OMEJITVE GLEDE JAVNOSTI PODATKOV

Omejitve: **ni omejitev glede javnosti podatkov**

11. OPOMBE

12. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **> 30 m**

Natančnost območja: **območje ni določeno**

13. VPIS V REGISTER

Vpis dne: **8.12.2020**

Št.: **Rzd-01-20-00017-03**

Razlog: **pobuda**

14. SPREMEMBA REGISTRA

Sprememba dne:

Št.:

Razlog:

15. IZBRIS IZ REGISTRA

Izbris dne:

Št.:

Razlog:

16. ZAZNAMKI

Številka: Rzd-01-20-00017-11-01

Datum: 8.12.2020

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00087**

Ime enote: **Liški pust**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **242**

Etnološko društvo Liški pustjé - Kanal ob Soči

Trg svobode 12, 5213 Kanal

<http://www.liskipustje.si>

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Je edini nosilec te enote nesnovne dediščine.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **KANAL (KANAL)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **394670** X: **105490**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00242.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Rajko Žbogar, 2019

6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **8.12.2020**

Številka: **Rzd-01-20-00017-03**

Razlog: **pobuda**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Številka:

Razlog:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Številka:

Razlog:

11. ZAZNAMKI